

Resum de la reunió de la 4a sessió del grup de treball
Estratègia d'Educació per a la Justícia Global

Dia: 16 d'octubre / 6 de novembre 2018 **Hora:** 10:00h / 16:30h **Lloc:** C. Avinyó, 15

Llistat de persones participants

NOM	ENTITAT	EMAIL
Almudena Rodríguez	Associació de planificació familiar	internacional@apfcib.org
Beatriz Ruiz Pérez	Plataforma unitària contra la violència de gènere	beatriz@violenciadegenere.org
Blanca Romañá	experta educació justícia global	blanca.rgc@gmail.com
Carol Pujades	Creart/La Fede	carol.pujades@creart.org.es
Clara Massip	Edualter	clara@edualter.org
Elena Roca	Consorci Educació	eroca.ceb@gencat.cat
Ernest Cañada	AlbaSud	ernest@albasud.org
Georgina Casas	La Fede.cat	gcasas@lafede.cat
Gloria Meler	Direcció Justícia Global i Cooperació Internacional	gmeler@bcn.cat
Guida Fullana	UOC	guidafullana@uoc.edu
Juanan Montero Nicolau	ACPP-Catalunya	catalunya@acpp.com
June Orenga	Institut de Drets Humans de Catalunya	formacio@idhc.org
Karmele Equiza	Adsis	karmele.equiza@fundacionadsis.org
Laura de Caralt	CIRD	ldecaraltc@ext.bcn.cat
Maria Mur	UNICEF	<a href="mailto:MurDuat,María<mmur@unicef.es>">Mur Duat, María <mmur@unicef.es>
Marina Sanchez Cid	Cooperació	marinasc@cooperaccio.org
Merche Alvira	Sant Martí	malvira@bcn.cat
Montserrat Potrony	CIP	mpotronyi@bcn.cat
Núria Gomez	Akwaba	educatiu@fundacioakwaba.cat
Núria Gonzalez	FSUB	ngonzalez@ub.edu
Raimon Carreras	Escola Lliure el Sol	elsol@escolaelisol.org
Sara Garrido	Diputació Barcelona	garridomsr@diba.cat
Silvia Ayala	UAB-FAS	Silvia.Ayala@uab.cat
Montse Lopez	AHEAD	montse@aheadedu.org
Sam Blazquez	INSTITUT DIVERSITAS	sam@institutdiversitas.org
Marta Vilar	Ecologia Urbana	mvilarr@bcn.cat
Abel Samperiz	Consultor extern teoria canvi	abelsamperiz@gmail.com
Ramon Crespo	Consultor extern teoria canvi	rcrespof@gmail.com
Brenda Bär	UB	brendabarkw@gmail.com

Introducció (àmbits de treball i anàlisi i dinàmica dels grups)

3 grups i participants estructurats en 3 espais (rotació de cada grup per espai: 30 minuts)

Grup 1) 0,7 % I NOUS ACTORS (Brenda Bär, Judit Rifà)

- A qui pertany ? Entitats (DDHH, Pau i Desenvolupament) i nous actors. Increment substancial dels projectes en col·laboració. A qui atribuïm els canvis ? Capacitat d'incidir i provocar canvis

Grup 2) TEORIA DEL CANVI I AVALUACIÓ. LA COMUNICACIÓ COM A EINA DE TRANSFORMACIÓ SOCIAL (Abel Sampériz, Ramon Crespo, Alex Garcia-Alba)

- On estem ? Els resultats corresponen als resultats reals ?
- Impacte de les actuacions i la seva contribució als processos de canvi

Grup 3) MODALITATS I TEMÀTIQUES DELS PROJECTES (Alba Castejón, Laura Rubio, Maria Monzó)

- Sensibilització Vs Incidència, formació, recerca
- Les accions amb perspectiva de gènere augmenten: major nombre d'entitats feministes i major consciència i necessitat social d'aprofundir en aquest àmbit

Estructura i dinàmica dels grups

- Com se situa l'entitat / administració / universitat / altres agents en relació al tema objecte de debat?
- Quina transició s'ha fet en aquest àmbit? Motivació?
- Obstacles, oportunitats i resistències
- Propostes de futur en aquest àmbit

Grup 1) 0,7 % I NOUS ACTORS (Brenda Bär, Judit Rifà)

DISTRIBUCIÓ DE PROJECTES ENTRE ENTITATS GRANS I MITJANES

- Si bé es creu que es poden prendre accions perquè no només algunes entitats gestionin una part important dels projectes, s'entén el motiu i que és una tipologia de convocatòria que prima la qualitat dels projectes i aquests ho són.
- Es tracta d'entitats mitjanes, ja que les grans no es presenten en aquest format i si estan federades vol dir que tenen xarxes de suport entre elles. Es pot incentivar que vagin en col·laboració?
- Repliquem el mateix esquema de desigualtat del món. Importància de fer una redistribució.
- Hi ha moltes més entitats que ni tan sols apareixen al mapa, ja que són entitats sense recursos i segurament poc professionalitzades. Importància de saber quin tipus de sensibilització estan fent i si podrien entrar en aquest canvi de paradigma de la justícia global.
- Es valora positivament que en aquest Ajuntament es compleixi amb el 0,7% i s'hagi augmentat.

Posicionament vers el tema de debat

- Contradiccions i neguits entre la necessitat de transversalitat i entrada de nous actors que implica el paradigma de la justícia global i el risc de pèrdua del punt de vista de la internacionalització, que aporten principalment les entitats de cooperació.
- Preocupacions per la manca de pressupost per accions. El finançament del 0,7% no ha de finançar temes socials si no hi ha visió de justícia global perquè perdem recursos. Acompanyar a aquestes accions a buscar altres vies més adients.
- Cal repensar si treballem a països com a Grècia o d'altres del nord global d'on ha de sortir el pressupost. No podem treure recursos als països que hem empobrit quan hi ha una emergència a Europa.
- És un debat viu a molts espais (administració, entitats, Fede...). Algunes entitats se'l plantegen per primer cop i ara veuen com els interpel·la també la necessitat d'obrir-se a altres actors i territorialitzar-se.

TRANSICIÓ

- S'ha donat de manera natural i recolzada pels actors implicats.
- Moltes entitats ja estan fent el pas de treballar amb altres agents i això també els ha fet prioritzar una temàtica o territori. Quan es fa un procés d'especialització, calen més aliances per treballar accions globals.
- Quan s'han donat col·laboracions amb altres tipus d'entitats o agents s'han valorat positivament per l'oportunitat de conèixer altres maneres de treballar,

enriqueixen les accions, les aterren i aporten beneficis. Pot ser més lent, però té major impacte. Menor nombre d'accions però més afinades.

- Algunes entitats han deixat de treballar al Sud amb la pèrdua de pressupost i s'ha trencat un fil de connexió.
- Han fet aquest gir vinculat al canvi de mentalitat ho han vinculat a la introducció dels ODS: som responsables i calen actuacions aquí però no es donen des de tots els departaments. Només ho veuen des de Justícia Global i cal que ho facin altres (Educació, medi ambient....).
- Consideren que la ciutadania respon i que les organitzacions de justícia global, a partir d'aquesta obertura que ha fet el paradigma, han aconseguit entrar i consolidar aquesta mirada internacionalista i ampliar-la.
- Algunes direccions de l'Ajuntament, com la de Feminisme i LGTBI, consideren que han saltat del concepte entitat de "dona" a la idea de transversalitat de les polítiques de gènere. Busquen que tota l'administració pública adquireixi aquests criteris de posar la vida i la política de les cures al centre.
- Ara es participa de més espais de trobada mixtes d'entitats i altres actors i es valoren útils.
- Ens ha obligat a traduir el nostre discurs cap a altres agents que no són del sector i ser més transparents.
- Comencem a ser conegudes fora dels sectors tradicionals de la cooperació per aterrar en problemes i accions locals.

OBSTACLES I OPORTUNITATS

- Ens sentim part d'un àmbit d'actuació ampli i hem de fer que ningú es pugui sentir fora si vol ser-hi.
- S'ha fet un procés i l'administració l'ha recolzat però no tenim clares les aliances. No hem fet prou la reflexió que les nostres audiències són globals i ens centrem en les locals. De la mateixa manera que tenim aliances globals en cooperació, també les hem de tenir quan fem educació per a la justícia global.
- Perill de diversificació del finançament de fer caure projectes que porten anys amb bon funcionament. Han de buscar arrelar-se i buscar sostenibilitat amb menys recursos.
- Les entitats que no entren en la convocatòria mai no tenen l'oportunitat de experimentar aquesta nova mirada.
- Les col·laboracions donen peu després a nous projectes, nous tipus d'acció. Seria interessant analitzar quin tipus d'acció aporten, com s'han donat les continuïtats, si el paper de l'ONG ha mutat. Creiem que s'innova molt més.
- Calen uns anys, es parla de 3 aprox. perquè les aliances quallin. Si hi ha un canvi a les directrius del consistori, es podrien perdre recursos.
- Ens cal més temps perquè trobar nous actors implica més feina, arrelar i vincular-nos en aquest entorn. Ens costa més entendre'ns perquè no fem servir el mateix llenguatge, ens hem de conèixer perquè al final tots aprenem.

- Cal deixar espai a les col·laboracions flexibles, és un obstacle quan són sempre estructurades i formals. Donar flexibilitat per fer proves perquè ajudar a fer créixer els projectes.
- Risc de generar inseguretat i competència enlloc de col·laboració. Hem de pensar les noves aliances com a cooperació i no competició.
- El nivell de precarietat de les entitats és evident i no es pot perdre de vista la realitat. Hi ha el risc de perdre les entitats. S'ha normalitzat la precarietat del sector i hi ha molta dependència del finançament públic.
- Hi ha un creixement important i interessant de la participació política de la ciutadania però aquesta no aporta finançament.
- Ser part d'un sector ordena, es valora útil aquesta etiqueta oberta de Justícia Global. Les entitats noves al sector demanen més espais de formació sobre el nou paradigma perquè a vegades es troben limitats i poc preparats.
- Un dels obstacles ha estat el llenguatge. Però hem après a dir el que volem dir de diverses maneres. Si es diu diferent l'escola, altres entitats... s'adonen que treballem el mateix. Qualsevol canvi social també passa pel llenguatge com a eina de canvi social. Cal farcir-lo de més contingut.
- S'han donat sinergies naturals amb entitats que venen de l'interculturalitat, feminismes, economia social... però ens manquen més àrees. Justícia Global hauria d'estar present a totes.

RESISTÈNCIES

- Reivindicar que hi ha xarxes informals que ja es donen i a vegades són molt més riques que les formals i potser obligar a formalitzar-les ens pot treure temps a la informalitat que és molt necessària.
- Traslladar la necessitat del 0,7 com quelcom indispensable, no només perquè ens afecti a nivell local. Sensibilitzar a la població sobre que no és negociable.
- Des de les entitats que es poden veure fora de la convocatòria demanen que et deixi col·laborar en altres.
- Ens estem acostumant a la precarietat del finançament.

PROPOSTES DE FUTUR

- Cal més incidència des del Departament d'Ensenyament, com ha passat amb l'ApS per fer pedagogia perquè estiguin preparats per incloure altres temàtiques des de les entitats, que no tinguin por a certes temàtiques.
- Accés a finançament.
- Hi ha entitats que són constantment finançades i toquen pocs problemes des de l'estructura. Cal girar la mirada a aquelles que s'estan posant davant del poder i confrontant-lo i per això és important sumar nous actors que ho estiguin fent i que a ells arribin les possibilitats. Quan treballes de manera conjunta amb més actors és més fàcil poder-ho fer.

- Cal pensar altres maneres de finançament.
- Per exemple des d'Ecologia Urbana hi ha una subvenció amb un topall màxim i quan hi ha centres de primera vegada tenen uns punts extrems i d'aquesta manera s'impulsen noves iniciatives.
- Generar un mapa variat de diferents convocatòries a les quals adreçar les entitats per enriquir el teixit associatiu i des de diversos territoris. Diversificar i dirigir a altres convocatòries les accions més directes (districte, Generalitat, Gènere, Medi ambient, etc.). Estudiar com aquestes es complementen i diferencien. Harmonitzar formularis perquè siguin més semblants entre àrees.
- Oferir per primer cop assessorament per presentar el projecte i enriquir-lo.
- Es podria repensar la convocatòria per no finançar entitats, sinó idees (agrupacions, projectes, grans accions,...). Podrien estar coordinades per alguna entitat del sector però anar més enllà d'elles. Provar una prova pilot de projecte que no neix des d'una entitat sinó des d'una acció que es vol fer.
- Limitar a les convocatòries que et pots presentar i buscar que se centrin en la seva expertesa, potser limitar a dos els que es poden concedir. No limitar el presentar-se però si el nombre que se't poden donar. Fer una mirada per vincular els projectes que has presentat i se't serien concedits i garantir vincular les accions. Introduir prioritats.
- Convidar i facilitar als que s'assemblen d'entitats diferents a treballar de manera coordinada. Proposar relacions com a incentiu i un criteri de valoració que aporti qualitat.
- Donar a conèixer els recursos que es fan servir pels projectes per ser-ne conscients, que té un valor.
- Analitzar les dades per veure quin tipus d'actuació de col·laboració tenen les entitats. Abans d'obrir-nos a altres actors hem de tenir la foto més clara. Obrir-nos quan tingui sentit i veure com ho fem.
- Visió Justícia Global i perill perdre visió internacionalista:
- Altres àrees han de tenir visió internacionalista i sumar a aquest pressupost. Totes les polítiques han de tenir enfoc de drets, de gènere i justícia global.
- Cal mecanismes per assegurar-nos que les entitats que fan actuacions tinguin la visió internacionalista, encara que gastin més energia, és el paper de les entitats.
- Se'ns ha desdibuixat el món de la cooperació com estava abans entès. Cal redibuixar-lo perquè és una oportunitat i un repte. Començar a parlar d'actors enlloc d'entitats, ja que seria més acurat a la nova etapa.
- Cal més creativitat en les aliances i innovar. Obrir-nos a nous actors com les AFAS, les associacions de veïnes... vincular-nos a elles amb altres paraules: educació transformadora, ciutadania global,... Segurament has de fer més accions, trobar el canal, moltes vegades poden tenir més a veure amb les emocions. Algunes estan més preocupades per temes de gènere, interculturalitat, medi ambient, valors...
- Molts no es reconeixen com agents però si són possibles aliances. L'educació transformadora t'obliga a anar on passen les coses. La justícia global ha de ser

activa, ha d'anar a buscar l'espai formatiu, no vindrà a nosaltres. Arribar on no t'esperen.

- A vegades arribes a llocs on fa molts anys que estan passant coses, cal observar-ho i reconèixer i ser prudent. Per generar vincle.
- Permet arribar a nous públics o no iniciats. No remotivar els motivats, sinó anar a aquests llocs obliga a buscar noves eines.
- Fer saltar les accions locals ja existents amb perspectives globals.
- Aportar a l'àmbit de cooperativisme. Justícia global hauria de vincular-se amb els món de l'economia social i solidària. S'està fent però ja podem sumar més.

Taller 2) TEORIA DEL CANVI I AVALUACIÓ. LA COMUNICACIÓ COM A EINA DE TRANSFORMACIÓ SOCIAL (Abel Sampériz, Ramon Crespo, Alex Garcia-Alba)

TEORIA DEL CANVI i AVALUACIÓ. COMUNICACIÓ

Posicionament / transició

- TdC: metodologia oberta, flexible, ubicada al context. Facilita la reflexió, la interacció i l'intercanvi d'idees (sobretot en projectes d'acció social o processos educatius i d'adquisició de coneixements i habilitats vinculats a l'Educació per a la Justícia Global), molt connectat a la lògica i acció de les entitats, amb un llenguatge proper, que t'interpel·la. Et permet explicar millor el què fas, no és tant quantitativa. Però necessita temps per integrar-la a l'entitat i per donar resultats.
- La TdC és una eina més aplicada, que et permet entendre la complexitat (mirada més comunitària) i adaptar-la a cada realitat amb objectius més realistes. T'obliga a establir un debat dels marcs ideològics amb l'equip. Aquest procés ja és transformador *per se*.
- El mecanisme: posa en valor el tarannà de l'entitat i el projecte tot i que el procés obliga a sortir del projecte i pensar en el procés / identificar el canvi / potencial transformador. El focus està aquí, en el procés. Ajuda a visibilitzar "intangibles" a través de noves preguntes i reflexions.
- L'Administració pública (institut educació) no està formada en TdC. Tot i així es valora molt positivament el procés d'acompanyament (formació) de l'Ajuntament adreçat a totes les entitats en aquest sentit. Però manca transversalitzar aquesta mirada de la TdC i l'avaluació a l'administració pública.
- Avaluació: la TdC et permet més flexibilitat durant l'avaluació però cal identificar o fer-se les preguntes concretes a les que vols donar resposta des d'aquest enfocament. Té una mirada més qualitativa, pensant en com identificar resultats, canvis i com atribuir-los a l'acció o com aquesta està contribuint al canvi desitjat o identificat.
- Comunicació: existeix molta precarietat laboral a les entitats, moltes jornades que no són complertes, falten recursos per a la comunicació. "Es fa el que es pot". Respecte la comunicació, la "cosa està molt verda". La comunicació és molt important per al posicionament de marca de l'entitat però costa entendre aquesta comunicació des d'una vessant transformadora. No hi ha plans o estratègies de comunicació a la majoria d'entitats i menys amb aquesta mirada transformadora. Hi ha molta resistència a veure la comunicació com una prioritat. La comunicació es vincula molt amb el voluntariat.

Obstacles, reptes, oportunitats

- Hi ha una contradicció entre el formulari (orientat a la TdC) i els informes de seguiment. No acaben d'encaixar. A més, l'avaluació / TdC també és o ha de ser una eina de planificació integrada a l'entitat. També és una oportunitat per a estructurar l'estratègia, amb objectius concrets i definint processos dins l'entitat
- Repte: com es manté el fil / la coherència entre cooperació i educació (EpD)?

- Formular amb EML (marc lògic), TdC i EGiDH (gènere i drets), tot i que no són incompatibles, és un esforç molt gran per les entitats. No permet aprofundir en les metodologies. La TdC casa bé amb l'enfocament de drets. També hi ha altres mirades metodològiques molt properes a la TdC com el MSC (Most Significant Change) o el OM/OH (Outcome Mapping y Outcome Harvesting). Tot i així es valora que a l'AAPP hi hagi referents tècnics en aquest tema.
- Avaluació en contextos d'educació formal: Cal pensar en el canvi que volem amb els xavals. S'ha de cuidar molt la relació amb el professorat (informants claus). Hi ha propostes que han sabut adaptar la matriu d'avaluació del formulari per a fer qüestionaris de seguiment i avaluació adaptats als interrogants que es van generant durant la vida del projecte. Tot i així és molt difícil conèixer l'impacte i es fan poques avaluacions. Cal més pressupost i recursos per impulsar l'avaluació.
- Avaluació: Falta més sinceritat per reconèixer els errors, tant de les administracions com de les entitats. Les administracions fan avaluacions però no s'utilitzen els aprenentatges per als nous exercicis de planificació / nous instruments / noves eines de seguiment.
- Avaluació i TdC: com es pot utilitzar aquesta eina per avaluar la complexitat? Què passa amb accions integrades en estratègies amb multiplicitat d'actors, espais objectius, processos i mecanismes? Com es pot integrar això amb una mirada avaluativa sota la TdC?
- L'avaluació del Pla d'Escoles Sostenibles s'identifica com una potencial bona pràctica i experiència que pot enriquir aquest model d'avaluació sota la TdC. Ja que s'està avaluant el mateix.
- Comunicació: Hi ha reptes generacionals, com arribar als "millennials"? Cal abraçar les noves tecnologies, actualitzar les eines (xarxa i Youtube). Un dels reptes és la comunicació al centres educatius, com fer una comunicació efectiva i que permeti fer incidència política. Moltes entitats s'estan posant les piles, estudiant els canals de comunicació dels que ja disposen moltes escoles (drive, revista, radio), per evitar crear-ne de nous. També s'utilitzen els convenis amb centres educatius (TFG, pràctiques, beques) per a potenciar aspectes de comunicació i/o avaluació. Cal explicar i comunicar millor el que es fa. L'intercanvi d'experiències amb el professorat pot ser molt enriquidor en aquest sentit.
- La comunicació no és tant sols cap a fora, sinó s'ha de dirigir cap a dins de les organitzacions, i orientar-la als actors que ja estan treballant. Cal potenciar la comunicació des de la proximitat, arrelada al territori i al projecte, potenciant la comunicació en xarxa.
- Algunes administracions tenen dificultats especials, com ara la impossibilitat de disposar d'un compte twitter propi, o poder fer una comunicació independent i més àgil de la que permeten els protocols interns. No hi ha comunicació efectiva ni de qualitat amb els centres. molts mails i sobresaturació d'informació. Des de l'Administració no s'utilitza la comunicació per facilitar el canvi, és una eina de propaganda.

- No hi ha consciència que la comunicació és una eina d'incidència política però tot i així la comunicació cap cop està agafant més força com a eina de canvi. Reptes: com puc difondre millor el meu missatge?, dificultats per plasma-ho en un formulari. Com comunico la complexitat de la meva intervenció? És difícil formular i comunicar processos. Els co-finançadors et demanen outputs.

Propostes

- Crear espais informals i compartits (col·legiats) per valorar, intercanviar experiències i bones pràctiques que permetin sistematitzar aprenentatges orientats a la millora organitzacional i a entendre millor les dinàmiques que operen en els processos de canvi i transformació que es donen a l'entorn a partir de les sinergies entre les intervencions al territori.
- Potenciar, dins d'aquests espais informals d'aprenentatge, l'avaluació sota la TdC i les potencialitats d'una comunicació com a eina d'incidència política orientada a la transformació social.
- Potenciar la recerca aplicada al desenvolupament per a generar nous aprenentatges en relació a la comunicació, l'avaluació i la TdC.
- Acompanyar a les AAPP en aquest procés vinculat a la comunicació com a eina d'incidència i transformació social, la incorporació de l'avaluació i la TdC com a metodologies que poden visualitzar el paper de l'AAPP com a agent de canvi en coherència amb la seva missió.
- Generar aquest debat i reflexió entre les diverses AAPP a l'entorn dels formularis, metodologies, criteris, per facilitar la complementarietat a l'hora de presentar propostes en l'àmbit de l'EpJG.

Taller 3) MODALITATS I TEMÀTIQUES DELS PROJECTES (Alba Castejón, Laura Rubio, Maria Monzó)

Sensibilització:

- Es valora que és la més fàcil de posar i de fer. La sensibilització està implícita en la incidència i en la formació/educació. Però, la sensibilització és la més difícil de rendir comptes, de mesurar-ne l'impacte. Com que és un canvi d'actitud, no saps si sortirà d'aquí 3 mesos, d'aquí 5 o d'aquí 10 anys. Es comenta que precisament per això, la sensibilització no és la més senzilla tot i que aparentment ho sembli.
- .... Què és la sensibilització? Quins ingredients té? Quan penses que més té ja ho té incorporat a les altres dimensions, ja toca amb altres dimensions. Quan un és informat... ja és sensibilitzat? Què més li ha de passar a aquella persona per, a més de rebre informació, s'ha sensibilitzat? Necessites la part emocional? No només la informació? Que t'interpel·li? Què ha de fer una entitat per aconseguir això?
- Hi ha coses que no es poden avaluar -per qüestions temporals- en el marc de la convocatòria. És el cas dels impactes de les estratègies de sensibilització: com sabem si ha tingut els impactes que esperàvem? És una paradoxa, posem sensibilització perquè ens sembla el més senzill o obvi, però poques vegades som capaces d'avaluar-ne els impactes.
- Es comenta que, malgrat gairebé tots els projectes facin tasques de sensibilització, en realitat segurament hi ha pocs projectes que siguin netament de sensibilització, també perquè les altres tasques tenen poc sentit per si soles.
- El considera que potser el biaix estadístic (que la sensibilització surti tant en el nostre diagnòstic) pot ser degut a que és una dimensió fàcil de posar, és senzill de dir-ne que en fem, és un "comodí".
- Es considera que la sensibilització ha canviat en els darrers anys, i que segurament ha de seguir canviant en el futur, cap a la mobilització.
- En general, es destaca com el paper de les administracions poden intercedir de manera intensa a l'hora d'entendre les dimensions i temàtiques clau. Es comença destacant que la eina de la convocatòria de subvencions possiblement s'adapta més als projectes de sensibilització que a les altres dimensions d'Educació per a la Justícia Global i que això pot explicar que hi ha molts projectes que treballen aquesta dimensió.

Formació:

- S'apunta haver avançat en la formació a diferents sectors com per exemple el professorat. En tot cas, també es comenta que és necessari que la formació parteixi de la recerca.

Recerca:

- Es valora que és més difícil d'organitzar. La recerca requereix expertesa i molta rigurositat: com mantenir el rigor amb la intencionalitat política del projecte, com combinar les dues coses?
- Es qüestiona per què és la dimensió menys treballada. Des d'aquesta dimensió, podríem fer molt més des de les universitats? Les universitats voldríem fer el paper de fer recerca per les entitats. Ens costa aproximar-nos a les entitats.
- Les relacions entitats-grups de recerca són complicades i sovint inexistents. Tenim alguns ponts creats amb docents (de universitat) sobretot en relació a la docència, però no amb la recerca. Què ens passa a les entitats que ens costa picar a la porta de les universitats? Assumim que a les universitats es mou coneixement... per què ens fa por posar-nos-hi en contacte?
- Ara mateix, les col·laboracions amb les universitats són en forma d'assessoraments, però no per recerca en sí.
- S'apunta que a totes les entitats ens agradaria treballar les quatre dimensions! Això seria lo ideal. Però, moltes vegades el finançament se'ns queda curt, sobretot per la recerca. Necessitaríem potser cofinançament. Les col·laboracions són importants per aconseguir un valor afegit als projectes i treballar amb una globalitat d'accions.
- També es comenta que les entitats petites no poden abraçar totes les dimensions. Potser caldria teixir aliances amb universitats per recerca, avaluació... Però treballar amb universitats requereixen recursos extra. A vegades són projectes molt ambiciosos pels pressupostos.

Incidència política i mobilització ciutadana:

- Tot i que convergeixen, no s'han de separar, són potes del mateix. També la comunicació: necessites comunicar per pressionar als polítics i també per mobilitzar la ciutadania.
- Es reconeix que hi ha més experiències d'incidència en adults, i per això cal fer un pas per a treballar des d'aquesta perspectiva també amb infants i joves (això suposa incorporar de manera decidida l'enfocament de drets).
- Les entitats fan major incidència en allò que l'administració posa l'accent i té a veure amb el treball de dins de l'administració

A nivell general:

- Hi ha una frontera difusa entre les diferents dimensions, sobretot en relació a la sensibilització. en el que és la sensibilització. En general, fronteres difuses en la majoria de dimensions. De fet, la mobilització social segurament està en tots els projectes
- Cal un replantejament de les dimensions, potser cal afegir-ne de noves...
- Els projectes que fem tenen a veure amb la sensibilització, formació i mobilització (en seqüència). La sensibilització és necessària, s'ha de passar per aquí per atreure als joves. La formació, quan treballes amb joves un cert temps

ja és formació (requereix més temps que la sensibilització). El tema de mobilització es pot veure com alguna cosa molt gran i més atterrada (incidència política no fa el projecte però sí la mobilització). Els joves han de fer la mobilització acurada als seus recursos, responsabilitats. Al estar al mateix eix et fa pensar si fas les dues coses, fas la part de mobilització però no la de incidència política.

Sobre les temàtiques:

- Es comenta que s'està treballant més en temàtiques transversals que, tot i ser més difícils de classificar, donen moltes possibilitats de treballar connectant lo local i lo global. Les temàtiques haurien de ser transversals en tots els projectes: dins de ciutadania també es pot treballar la interculturalitat.
- Incorporació del gènere de manera transversal: segur? Què vol dir incorporar el gènere? Hi ha la impressió que amb el tema del gènere hi ha mancances formatives, dins les entitats, amb aquest tema. Hi ha molts debats, el moviment feminista és molt divers, com s'incorpora això? Hi ha una part de coneixements tècnics (com generar indicadors, etc.) que són necessaris i no se sap si les entitats estan prou formades en això. Entenem tots el mateix amb temes de gènere? Hem de ser conscients del panorama, que no hi ha una perspectiva unívoca, i que a vegades sembla que tothom diu que treballa gènere, però des d'on i com?
- Com interpel·lem al professorat? Amb temes com el gènere és important el seu paper, si estan disposats a treballar-lo com a docents. Sovint ens trobem que no. El professorat és un obstacle.
- El tema de la interculturalitat es treballa més des de l'acció social, no des d'Educació per a la Justícia Global. Al projectes d'Educació per a la Justícia Global segurament es treballa de forma transversal la interculturalitat (quan treballes en una aula amb diferent alumnes).
- Es subratlla la ampliació de projectes en l'àmbit de gènere, sobretot a partir del treball de les entitats feministes i la preocupació per l'equitat des de les administracions en els darrers anys

OPORTUNITATS

- Es subratlla com el malestar del professorat universitari amb els sistemes d'avaluació acadèmica de lògica neoliberal, ens ha servit per atraure'ls a l'entitat per fer recerca. Nosaltres vam veure una oportunitat en això: si la dinàmica de les universitats és la que és (lògica avaluació acadèmica) nosaltres (entitats) tenim un espai per créixer. I per fer-ho, ens vam plantejar com construir elements de prestigi per guanyar reconeixement dins de la recerca. Per exemple, buscant un segell de reconeixement del ministeri d'economia i competitivitat, o creació de centres de recerca. Ens vam inspirar en el panorama llatinoamericà, que ja fa anys que treballa des d'aquesta lògica.
- Alhora també s'apunta cert marge per la incidència política amb el departament d'ensenyament.

- Es subratlla que no s'ha de perdre de vista que la sensibilització permet arribar a més gent, a més participants i, per tant, ampliar els destinataris del projecte. Per això, en moltes ocasions, aquesta continua tenint tot el sentit per a l'entitat.
- Es valoren els esforços i recursos per treballar a l'educació formal.
- Es destaca la sensibilització com a necessària per arribar a noves destinatàries i establir sinèrgies amb altres actors.
- Es reconeix que la sensibilització té molt sentit quan està molt contextualitzada en el conjunt d'accions de l'entitat perquè d'aquesta manera permet reforçar la seva missió i ampliar aspectes a treballar.
- Es considera que un programa ideal és aquell que treballa quantes més dimensions millor pel tipus d'impacte que pot tenir i per la necessitat que això suposa de treball en xarxa.
- La temàtica de gènere permet transversalitzar. Té sentit en el context actual de major difusió.
- Es destaca la dimensió política com una oportunitat alhora que un obstacle. En el primer cas, suposa el fet que aquests temes estiguin a l'agenda política i puguin esdevenir polítiques concretes.

OBSTACLES / RESISTÈNCIES / LIMITACIONS / REPTES / DIFICULTATS

- Es destaca la dimensió política com una oportunitat alhora que un obstacle. En aquest segon cas s'apunta que de vegades es poden primar més resultats que processos i que es pot veure en perill la continuïtat del treball. En aquest sentit, es subratlla la dificultat de trobar un equilibri entre la necessitat d'immediatesa i els processos lents que representa qualsevol transició en aquest sentit.
- Es reivindica la necessitat de més temps per treballar altres aspectes més enllà de la sensibilització.
- Es constata una dificultat, ja que habitualment la sensibilització acaba anant dirigida o arriba de manera prioritària a qui ja està sensibilitzat. Cal pensar en maneres de superar aquesta dificultat.
- S'apunta que encara hi ha moltes entitats que, tot i conèixer l'aprenentatge servei, encara no es compta amb els mecanismes per aplicar aquesta proposta fins al punt que a vegades s'ha de rebutjar la participació a projectes perquè no es poden acompanyar. Es reconeixen doncs "parets" dintre d'algunes organitzacions per desconeixement de les noves maneres de treballar i pel canvi de cultura que pot implicar la seva incorporació.
- S'adverteix la dificultat de com acompanyar processos de recerca sobre aquest tipus de temàtiques donat que el professorat no té per què ser especialista per poder preservar el rigor i coneixement
- Es recull que no hi ha recursos per a fer recerques que requereixen temps
- Es destaca una dicotomia entre un cert autoodi per part de les entitats que no es valoren lo suficient en relació a l'acadèmia alhora la proposta de projectes de vegades massa agosarats en el seu plantejament de finalitats (p.ex. com acabar amb el patriarcat). Processos lents i no perfectes (relacional i contracorrent).

- Existeix un vincle entre sensibilització i polítiques d'infància (àrea de participació infantil).
- S'apunten algunes resistències internes a les entitats per treballar recerca i per buscar aliances per la recerca. Gent poc especialitzada en la recerca a les entitats.
- Es considera que amb les universitats, el més complicat és establir convenis, formalitzar o "legalitzar" les relacions. Les relacions personals són més fàcils de fer, moltes de les col·laboracions que es poden fer amb universitats es mouen gràcies a les relacions personals.
- S'apunta que hi ha una manca de llenguatge compartit, comú entre l'Educació per a la Justícia Global i les universitats.
- També es valora que sembla que la interculturalitat és una temàtica que no acabem de saber com treballar-la: entitats som poc interculturals en sí, és a dir, com fer que els participants siguin més diversos culturalment?
- Es destaca la dimensió política com una oportunitat alhora que un obstacle. En el primer cas, suposa el fet que aquests temes estiguin a l'agenda política i puguin esdevenir polítiques concretes.

PROPOSTES DE FUTUR

- La sensibilització on es queda? només en informació sobre lo malament que està el món? com ho digerim? les accions ens serveixen per digerir tot el que la sensibilització ens ha explicat. Repte de mobilitzar més a la gent en espais informals, des de les ONG. Hem perdut una mica la part mobilitzadora. Donar-li algun volta al tema de les dimensions, fer-les més sistèmiques, mirar-les en clau de seqüència, de camí, d'escala, d'espiral. Pensar en processos en fases, no podem amb un projecte d'un any fer accions relacionades amb totes les dimensions. Sensibilització/informació, més que sensibilitzar, estem informant. Si fas un pas més ja entres a la resta de les dimensions, ja vas més enllà.
- A nivell teòric pràctic s'apunta la possibilitat de dibuixar un circuit o seqüència de treball/fases que avança des de la sensibilització cap a la formació i la mobilització o avaluació reconeixent que la primera apareix com un eix transversal al llarg de tot el procés i que les altres dimensions suposen altres mides i temps de dedicació., I una major existència. Cal avançar cap a la idea de camí, d'escala, de sistema-espiral que marca un procés.
- En relació a la convocatòria, es proposa adaptar-la a altres dimensions (veient l'experiència de l'aprenentatge servei) que es vulgui potenciar.
- Es planteja la necessitat d'anar més enllà, d'enriquir la sensibilització amb tasques d'acció en diferents àmbits (casa, escola, barri i ciutat). És important incorporar accions d'incidència sobre l'entorn més immediat.
- També es destaca la importància que en els projectes de sensibilització els joves protagonitzin el procés de disseny, i que no es quedin merament en projectes de voluntariat. Hem d'anar guanyant que els participants protagonitzin en la definició del servei dels projectes d'aprenentatge servei, que vagin més enllà de la sensibilització

- S'insta a aprofitar espais com els Treballs de Recerca de Batxillerat per a generar treballs de recerca en clau de recerca en l'àmbit d'Educació per a la Justícia Global.
- En aquest sentit, s'apunta la necessitat de treballar de manera conjunta amb la universitat, per tal d'enfortir la recerca en aquest àmbit temàtic, aprofitant les experteses de cadascuna de les parts (entitats i universitat). Treballar més a prop de la universitat, ens necessitem mútuament.
- Es subratlla la necessitat d'establir espais possibles per a la interseccionalitat en els que els diferents eixos temàtics es vinculin, es creuin. S'apunta que no té sentit entendre'ls de manera aïllada (p. ex. En qualsevol àmbit pot ser oportú parlar de pau). D'aquesta manera es podrà afavorir una mirada envers la complexitat de la realitat.
- Es recomana doncs, treballar per trobar en un just equilibri entre la transversalitat de les temàtiques i les especificitat de cada eix i l'expertesa que les entitats tenen al respecte.
- En general, i tenint en compte les diferents dimensions i eixos temàtics, es reclama un major treball en l'àmbit de l'educació no formal. Recuperar aquest tipus de feina. Cal que les entitats imaginin projectes per a mobilitzar. L'aprenentatge servei ha nascut de l'educació no formal. Hem de repensar-nos com a entitats i com ens hauríem d'enfocar en entitats no formals, hem de canviar el llenguatge que utilitzem amb l'educació formal
- Es proposa establir aliances amb universitats, amb grups de recerca. Hi ha molt camí per recórrer i pot ser molt enriquidor per entitats. Universitats com a eines. Ens motiva molt la idea d'aprofitar l'expertesa de la universitat amb el que té a veure amb la recerca, educació social, intervencions socioeducatives, etc., i poder-ho combinar i créixer una mica en aquest sentit.
- Es valora la necessitat de treballar en xarxa, compartir dades i coneixement entre entitats per poder incorporar la feina feta per altres als nostres projectes. Per exemple, si algú ha fet un diagnòstic sobre una problemàtica/context, poder-lo aprofitar altres entitats que els pugui interessar. Fem coses massa similars com per no teixir aliances.
- Sobre la convocatòria i les temàtiques: no prioritzar una temàtica cada any a la convocatòria. Una excessiva delimitació dels temes pot fer que les entitats es moguin per clientelisme, per modes, per rebre diners. Administració ha de ser un espai d'acompanyament.
- L'especificitat ha d'anar més en la justificació de fer recerca cap enfora, és a dir, que tingui el compromís de sensibilització i incidència política. Per fer recerca per recerca, ja hi ha altres espais.